

Klapka György hagyatéka az Országos Levéltár tulajdonában

Egy idős francia hölgy párizsi otthonában évtizedek óta őrzi nagyapja iratait. A hölgy neve Marie Thérèse Masselin de Klapka, Klapka György honvédtábornok unokája. Kiléteéről az IBUSZ párizsi külképviseelője, Varsányi Lászlóné véletlenül szerez tudomást. Az ismerkedés során kiderül: Klapka tábornok irathagyatéka nagy értékű történelmi forrásanyag, az 1848–49-es szabadságharc és főleg az emigráció fontos relikviái, amelyek iránt már a British Museum is érdeklődik. Amidőn a francia hölgy az éppen Párizsban tartózkodó Köpeczi Béla akadémikustól, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjától értesül az iratok történelmi jelentőségének magyar vonatkozásairól, nagylelkű elhatározással nagykövetünk útján a magyar államnak ajándékozza a több ezer levélből, emlékiratból, katonai parancsból, aktákból álló hagyatékot.

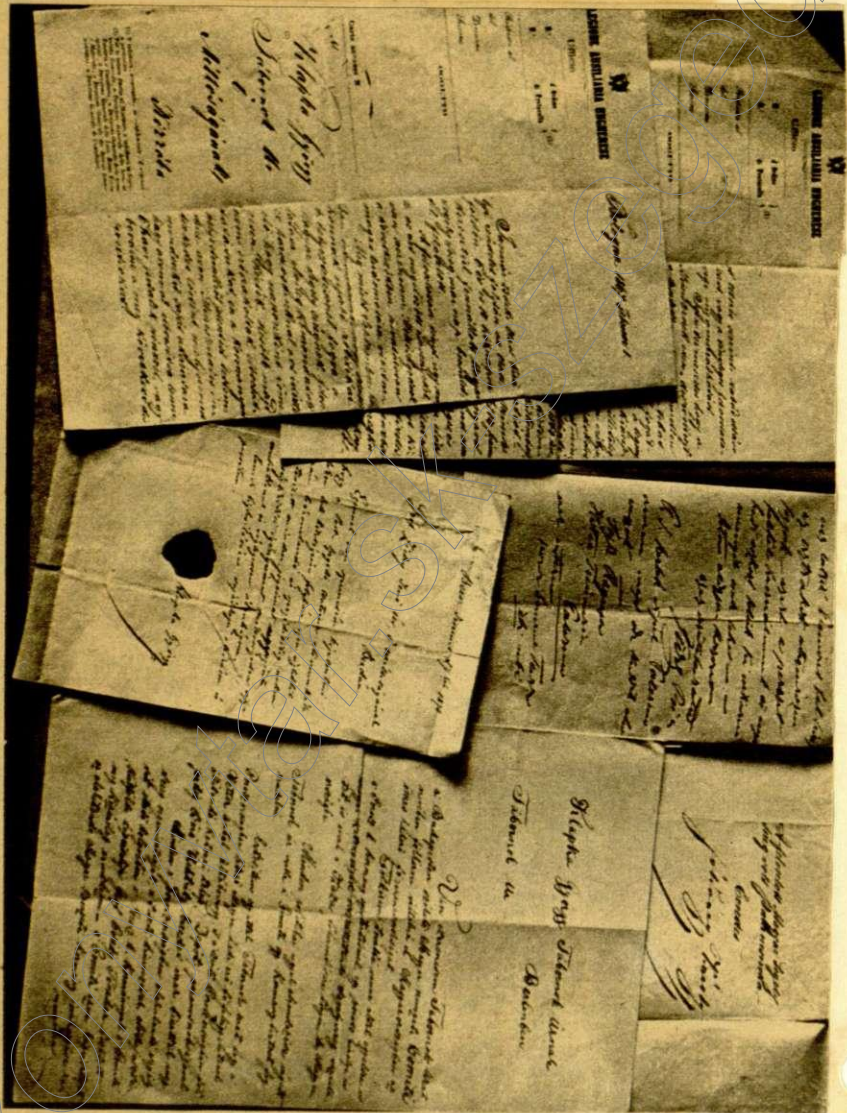
Hogy e nemés gesztus nagyságát némiképp érzékeltessük, megemlítjük: az elmúlt negyedszázad alatt hasonló történelmi érték ajándékozás folytán nem került birtokunkba. Kossuth hetven eredeti levelét például 1955-ben egy New York-i árverésen vasaroltuk meg.

Ezek voltak röviden előzményei annak a valóban ünnepélyes aktusnak, amikor néhány hete, április 10-én, az Országos Levéltár tanácstermében a külügyminisztériumunk képviselőjében Kurtán Sándor csoportfőnök hivatalosan átadta az Országos Levéltár főigazgatójának, dr. Ember Győző akadémikusnak a több ezer dokumentumot őrző kilenc nagy dobozt Klapka tábornok irathagyatékát.

Az emlékezetes átadásnál jelen volt Köpeczi Béla akadémikus, Molnár János művelődésügyi miniszterhelyettes, Korbacsics Pál, a Magyarok Világszövetsége főttkárhelyettese, Varsányi Lászlóné, valamint a sajtó képviselői. A televízió stábja is működésbe lépett s már az esti híradóban százezrek láthatták a hagyaték néhány érdekes darabját.

A szabadságharc emigrációs iratanyagát tartalmazó országos levéltári gyűjtemény gondozója, dr. Iványi Emma főlevéltáros elmondotta, hogy Klapka György életútjának szinte minden szakaszát jelzik a hagyatékában fellett iratok. Az életútról röviden: Klapka 1820-ban született Temesváron, a bécsi testőrséghez kerül, Görgey barátja. A szabadságharc kitérője után, 1848 júniusától százados, később tábornoki őrnagy, majd a bánsági sereg tábornoki főnöke. 1849. április 7-én, 29. születésnapján kapja meg tábornoki kinevezését. 1849 májusától október 2-ig Komárom várának parancsnoka. A várat csak több héttel a

Lovólek Klámpka Gyűjtemény hagyatékából: Fildavary Károly, az országosági Magyar Légit parancsnokának levele
 Bolognából (1867. febr. 1.), fent közöppen Turf István levele Genovából (1860. augusztus 12.), közöppen Klámpka
 Gyűjtemény Károly Zoltán Jemőhöz címzett levele, Bécs, 1878. február 1. keltezéssel, jobbra a Magyar Nemzeti Co-
 mité Klámpához, Berlinben, 1866. július 7-én írott levele
 (Novotia Ferenc felv.)

világosi fegyverletétel után adja fel. Törökországba emigrál (nevéhez fűződik Zrínyi Ilo-
na és fia, II. Rákóczi Ferenc konstantinápolyi
sírjának felkutatása), majd Svájcban és
Olaszországban él. 1867-ben tér haza, itthon
vasútépítésben és más üzleti vállalkozások-
ban tevékenykedik. Aztán ismét utazik:
Egyiptomba. Később Törökországban katonai
tanácsadó. Hamvai itthon, a Kerepesi teme-
tőben pihennek.

Hogy e kalandos életútról, amelynek irat-
anyaga zömmel az emigrációban született,
milyen részleteket rejtenek az okmányok, le-
velek, arról majd csak a kutatók, levéltárosok
elemző munkája adhat számot. Ami a levél-
tári munka szempontjából nagy fontosságú,
az iratok jó állapotban kerültek hozzánk, a
restaurátoroknak nem lesz sok dolga. Dr. Ivá-
nyi Emma főlevéltáros a hagyaték bizonyos
rendezését is megkezdte. Külön szerepelnek a
szabadságharcra vonatkozó iratok és a komá-
romi vár parancsnoki leiratai, hasonlóképpen
a Londonból, Olaszországból, Törökországból,
s máshonnan származó katonai és egyéb irat-
ok. Ezek között különösen az olaszországi
Magyar Légió megszervezésére vonatkozó
anyag jelentős, az erről szóló dokumentumok
ugyanis nálunk a második világháborúban el-
pusztultak. Klapka különféle üzleti tevékeny-
ségének okmányai is együttesen pihennek az
egyik dobozban, ugyanígy Klapka betűrendbe
szedett levelezése. Hogy e nagy értékű levél-
anyagból néhányat megemlítsünk: 50—60 ere-
deti, nagyrészt ismeretlen Kossuth-levél ke-
rült a levéltár birtokába. Czetz János, Hor-
váth Mihály, Irányi Dániel, Lónyay Meny-
hért, Mednyánszky Sándor, Pulszky Ferenc,
Teleki László, Türr István keze írása. Rend-
kívül érdekesek Garibaldi ezredesének, a Pá-
rizsban elhunyt Kiss Miklósnak Klapkához
írt levelei, amelyek mintegy a francia udvar
helyszíni tudósításai. Egyébként tőle értesült
Klapka Tüköry Lajos, Garibaldi ezredese pa-
lermoi elestéről: „Hát a szegény Tüköry csak-
ugyan meghalt... Én úgy sajnáltam, mintha
fiam lett volna...” írja.

A hagyaték tudományos feldolgozása tehát
még hátra van, pillanatnyilag a katalogizá-
lás folyik. A meglevő és az új Klapka-szer-
zeményekből az Országos Levéltár augusztus-
ban kiállításra rendez. A kiállításra természe-
tesen meghívják Marie Thérèse Masselin de
Klapkát is, aki nagyapja szellemi hagyatékát
oly híven megőrizte és ajándékkával a magyar
történelem egy jelentős szakaszának elmélyül-
tebb megismeréséhez segíti kutatóinkat.

H. M.